ARTIICKELEN VAN HET BESTANT

ghesloten ende gheconcludeert voor XII. iaren tusschen de

MAIESTEYT DES KONINCKS VAN SPANIEN, &c.

ENDE DE DOORLVCHTICHSTE

EERTSHERTOGHEN

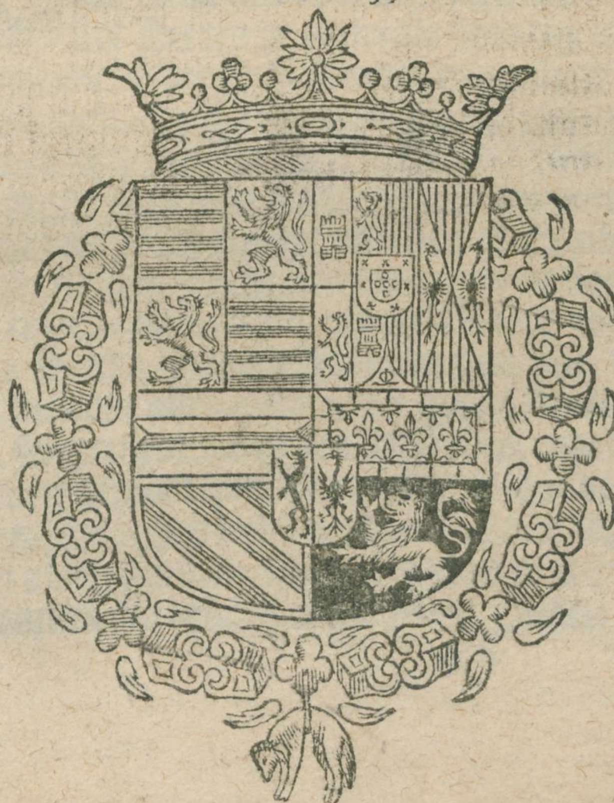
onse souuereyne Princen

van d'eene sijde,

ENDE DE STATEN

van de vereenighde Prouincien der Nederlanden

van d'andere sijde.

T'ANTVVERPEN

BY IOACHIM TROGNESIVS.

Met Gratie ende Priuilegie.

ARTIICKELEN VAN HET BESTANDT

ghesloten ende gheconcludeert voor XII. iaren.

ALsoo de Doorluchtichste Eertshertoghen ALBERTVS ende ISABELLA CLARA EVGENIA etc. sedert den 24. Aprilis 1607. gemaeckt hebben een bestant ende ophoudinge van wapenen voor acht maenden met d'Illustre Heeren de generale Staten van de vereenighde Provincien der Nederlanden in qualiteyt ende als de selve houdende voor vrije Staten/Provincien/ende Landen/ op de welcke sy niet en pretendeerden / welck bestandt moest bevestight ende gheratificeert worden met ghelijcke verklaringhe van de Maiesteyt van den Catholijcken Koninck in't ghene hem mocht aengaen/ende de voorseyde bevestinghen ende verklaringen overgheleuert worden aen de voorseyde Heeren Staten drij maenden nae 't selve bestandt/ gheliick dat ghesckiedt is by opene brieuen ghedateert den 18. Septembris van den selven iare; ende daerenboven ghegheven geweest speciale procuratie aen de voorseyde Heeren Eertshertoghen van date den 10. Januarij 1608. om soo in sijnen als in hunnen naem al te doen wat sy oordeelen souden behoorlick om te komen tot eenen goeden peys / oft

 bestandt

bestandt voor langhe iaren / in ghevolch van welcke procuratie de voorseyde Heeren Eertshertoghen by hunne brieuen van commissie van date den 27. der seluer maendt oock hadden Commissarisen ghenomineert ende ghedeputeert om daer van te handelen ende te spreken in de voorseyde namen ende qualiteyten ; ende tot dier oorsaken gheaccordeert ende toeghelaten dat het voorseyt bestandt verlenght ende ghecontinueert soude worden tot verscheyden reysen / ende selfs den 20. van Mey tot in't eynde des voorseyden iaers 1608. maer dickmaels vergadert gheweest zijnde met de ghedeputeerde der voorseyder Heerē Staten / die oock procuratie ende commissie van henlieden hadden / ghedateert den 5. Februarij des seluen iaers / en hadden niet konnen eens worden op den voorseyden vrede / om veel groote swaricheden onder henlieden gevallen; tot welcken eynde de Heeren Ambassadeurs des Alderchristelickstē Koninckx ende des Koninckx van Groot Bretanien / der Keurvorsten / Palsgraue ende van Brandenborch / Marckgraue van Ausbach ende Landtgraue van Hessen / aldaer ter plaetsen gesondē wesende van weghē de voorseyde Heeren / Koningē ende Princen / om soo goeden werck te helpen bevoorderen / siende dat sy gereedt waren om van malckanderen te scheyden / ende alle handelinge te breken / hadden voorgehouden ende ghe-proponeert een bestant voor langhe iaren op sekere condicien begrepen in een geschrift van hunnen weghen ghegeuen aen d'eene ende aen d'andere sijde / met begeerte ende vermanen dat sy hen daer mede souden willen conformeren; op welck ghescheift meer andere difficulteyten wederom ghevallen ende ontstaen wesende / zijn ten lesten op heden den neghensten der maendt van April duysent seshondert neghen vergadert Heer Ambrosius Spinola / Marquis van

Be-

Benaffro/ Ridder van d'orden van 't gulde Vlies/ van den
Raedt van State ende van oorloge der voorseyder Catho-
lijcker Maiesteyt/ oppersten Maerschalck van sijne leghers/
etc. Heer Jan Richardot Ridder/ Heere van Barly/ van den
Raedt van State/ Hooftpresident van den secreten Raedt
van hunne Hoocheden/ etc. Jan de Mancicidor/ van den
krijchsraedt/ ende Secretaris van de voorseyde Catho-
lijcke Maiesteyt; den Eerweerdighen Vader Broeder Jan
Neyen/ Commissaris generael der Orden van Sinte Fran-
ciscus in 't Nederlandt/ ende Heer Loys Verreycken/ Rid-
der/ Audiencier/ ende eersten Secretaris van hunne voor-
seyde Hoocheden/ uyt kracht der brieuen van procuratie der
voorseyder Heeren Eertshertogē om te handelen soo wel in
hunnen naem als in den naem des voorseyden Heeren Ca-
tholijcken Konincks/ (het inhoudt van welcke procuratie
hier nae is geinsereert/ met die van den voorseyden Heer Ko-
ninck) ter eender sijde; ende Heer Willem Loys/ Graue van
Nassouwe/ Catzenelleboghen/ Vianden/ Dietz/ etc. Hee-
re van Billsteyn/ Gouuerneur ende Capiteyn generael van
Vrieslant/ der stadt van Groeninghen ende Ommelanden/
Drente/ etc. Heer Walraue/ Heere van Brederode/ Viane/
Borchgraue van Utrecht/ Heere tot Ameyden/ Cloetingen/
&c. de Heeren Cornelis van Gendt/ Heere van Loenen ende
Meynerswijck/ Borchgraue eñ Rechter des Rijcks/ ende der
stede van Niemegē; Heer Jan van Oldenbarnevelt/ Ridder/
Heere van Tempel Rodenris/ &c. Aduocaet ende bewaer-
der van den grooten segel priuilegien/ eñ registers van Hol-
lant eñ Westvrieslant/ Heer Jacob van Malderee Ridder/
Heere van Heyes/ Eerstē ende representerēde den Adel in de
Staten eñ Raedt des Graefschaps van Zeelant/ de Heerē
Geeraert vā Renesse/ Heere van der Aa/ vā Streefkercken/
 Nieuw-

Nieuwleckerlandt/ etc. Gellius Hillama/ Doctoor inde Rechten/ Raedt ordinaris van den Raedt van Vrieslant; Jan Sloeth/ Heere van Salick/ Drossaert des landts van Vollenhoo/ ende Kasteleyn van de Heerlickheyt van Cunder; ende Abel Coenders van Helpen/ Heere in Faen ende Cantes/ in dē naem der voorseyder Heeren Statē/ oock uyt kracht hunder brieuen van procuratie ende commissie van ghelijcken hier nae gheinsereert/ ter anderer sijde: de welcke met tusschen-sprekē ende door aduijs van Heer Peeter Joannin/ Ridder/ Baenderheere van Chagny ende Montieu/ Raedt van den Alderchristelickste Koninck in sijnen Raedt van State/ ende sijnen Ambassadeur extraordinaris by de voorseyde Heeren Staten; ende Heer Elias de la Place/ Ridder/ Heere van Russy/ Borchgraue van Machault/ oock Raedt in den voorseyden Raedt van State/ Edelman ordinaris van de Kamer des voorseyden Koninckx/ Baliu ende Kapiteyn van Vitry le Francoys/ ende sijnen Ambassadeur ordinaris/ residerende by de voorseyde Heeren Staten; Heer Richard Spencer/ Ridder/ Edelman ordinaris van de secrete Kamer des Koninckx van Groot Britanien/ ende sijnen Ambassadeur extraordinaris by de voorseyde Heerē Staten; ende Heer Rodolphus Winwood/ Ridder/ Ambassadeur ordinaris/ ende Raedt des voorseyden Koninckx in den Raedt van State van de vereenighde Prouincien: de welcke zijn veraccordeert in de vorme ende maniere als hier nae volght.

I.

In den eersten/ de voorseyde Heeren Eertshertoghen verklaren soo wel in hunnen naem als in den naem des voorseyden Heeren Koninckx/ dat sy te vreden zijn te handelen met de voorseyde Heeren Staten generael van de vereenighde

Pro-

Prouincien in qualiteyt ende als de selue houdẽde voor vrije Landen/Prouincien/ende Staten/op de welcke sy niet en pretenderen/ende met hen in de voorseyde namen ende qualiteyten te maken (ghelijck sy maken by dese teghenwoordighe) een bestandt op de condicien hier nae beschreuen ende verklaert.

II.

Te weten/dat het selue bestandt sal wesen goedt/vast/ghetrouw/ende onverbrekelick/ende dat voor den tijdt van twelf iaren/binnen de welcke sal wesen stilstandt van alle acten van vijandtschap/hoedanighe die souden moghen wesen/tusschen de voorseyde Heeren Koninck/Eertshertogen/ende Staten generael/soo ter zee ende andere wateren als te lande/in alle hunne Koninckrijckẽ/Landen/ende Heerlickheyden/ende voor alle hunne ondersaten ende inwoonders/van wat qualiteyt ende condicie die zijn moghen/sonder uytsonderinghe van plaetsen oft persoonen.

III.

Een-yeghelick sal blijuen besitten ende datelick ghenieten de Landen/steden/plaetsen/ende Heerlickheyden die hy teghenwoordichlick heeft ende besit/sonder daer in ghequelt oft verstoort te worden/in wat manieren dat het soude moghen wesen/binnen den tijdt van dit bestandt: waer in men verstaet te begrijpen de vlecken/dorpen/ghehuchten/ende plat landt daer van dependerende.

IIII.

D'ondersaten ende inwoonders van de Landen van de voorseyde Heeren Koninck/Eertshertoghen/ende Staten sullen

sullen ghedurende dit voorleyt bestandt alle goede correspondentie ende vriendtschap t'samen houdē/sonder eenichssins te gedenckē d'offensien eñ schaden die sylieden hier voren hebben ghelèden. Oock sullen sy moghen frequenteren/handelen/ende verkeeren in malckanders Landen/ende aldaer hunnen handel ende trafficke drijuen in alle versekertheyt/soo ter zee ende andere wateren als te lande. Het welck nochtans de Koninckliicke Maiesteyt verstaet te wesen gherestringeert ende ghelimiteert aen de Koninckrijcken/Lantschappen/ende heerlickheyden die hy heeft ende besit in Europa ende andere plaetsen ende zeeen/daer d'ondersaten van de Koningen ende Princen die sijne vrienden ende bondtgenooten zijn/den voorseyden handel drijuen by onderlinghe bewillinghe: ende aengaende de plaetsen/steden/ende hauens die hy buyten de voorseyde limiten heeft/dat de voorseyde Heeren Staten oft hunne ondersaten daer niet en sullen mogen eenigen handel drijuen sonder expres consent des voorseyden Heeren Konincks. Doch sullen sy moghen traffickeren (soo't hen goedt dunckt) in de Landen van alle andere Princen/Potentaten/ende lieden die't hen sullen willen toelaten/oock buyten de voorseyde limiten/sonder dat den voorseyden Koninck/oft sijne Officiers ende ondersaten die van hem dependeren/uyt dier oorsake eenighe behinderinge doen sullen aen de voorseyde Princen/Potentaten/ende lieden die hen sulcks toeghelaten hebben/oft toelaten sullen/noch oock aen hen oft aen de particuliere met de welcke sy den voorseyden handel ghedreuen hebben/oft drijuen sullen.

V.

Ende om dat men redelijcken langhen tijdt behoeft

om

andere Princen / Potentaten / ende lieden die 't hen sullen willen toelaten / oock buyten de voorseyde limiten / sonder dat den voorseyden Koninck / oft sijne Officiers ende ondersaten die van hem dependeren / uyt dier oorsake eenighe behinderinghe doen sullen aen de voorseyde Princen / Potentaten / ende lieden die hen sulcks toeghelaten hebben / oft toelaten sullen / noch oock aen hen / oft aen de particuliere met de welcke sy den voorseyden handel ghedreven hebben / oft drijuen sullen.

V.

Ende om dat men redelicken langhen tijdt behoeft om te waerschouwen de gene die buyten de voorseyde limiten met macht ende schepen zijn / dat sy ophouden van alle acten van vijandtschap / is't gheaccordeert dat het bestandt daer niet beghinnen en sal dan van heden in een iaer: wel verstaende / indien het aduijs van't voorsept bestandt daer eer komen kan / dat van als-dan de vijandtschap daer sal cesseren: maer soo nae den voorseyden tijdt daer eenige vijandtschap geschiedt / sal daer van de schade sonder uytstel opgherecht ende ghereparéert worden.

VI.

D'onderſaten ende d'inwoonders van de Landen van de voorseyde Heeren Koninck / Eertshertoghen / ende Staten / drijuende eenighen handel in malckanders Landen / en sullen niet ghehouden wesen te betalen meerdere rechten ende impositien als d'ondersaten der seluer / ende hunne vrienden ende bondighenooten die alderminst sullen beswaert zijn.

VII.

Oock sullen d'ondersaten ende d'inwoonders van de Landen der Heeren Staten de selue versekertheydt ende vrijheydt hebben in de Landen van de voorseyde Heeren Koninck ende Eertshertogen, die men toeghelaten heeft den ondersaten des Koninckx van Groot Britanien by het leste tractaet van peys, ende de secrete artijckelen ghemaeckt met den Connestabel van Castilien.

VIII.

Desghelijcks en sullen de kooplieden, schippers, piloten, bootsgesellen, hunne schepen, koopmanschappẽ, waren, ende andere goeden hen toebehoorende, niet moghen aengheslagen noch ghearresteert worden, 't zy uyt krachte van eenich generael oft particulier ghebodt, ende om wat oorsake dat het soude moghen wesen, van oorloghe oft anderssins, jae oock niet onder het decksel van hem daer mede te willen behelpen tot behoudenisse ende bescherminghe des landts. Nochtans en verstaet men niet daer onder te begrijpen d'aenslaghinghen ende arresten van iustitie by ordinarise weghen ter oorsake van eyghene schulden, obligatien, ende bondighe contracten van de ghene op de welcke de voorseyde aenslaghinghen ende arresten sullen zijn ghedaen gheweest, daer men in procederen sal ghelijck ghebruyckelick is nae rechte ende redene.

IX.

Ende ten opsien van den koophãdel des Nederlandts, ẽn d'impositien ende lasten die men op de koopmanschap-

lijch-

lichten sal: indien men naederhandt bevindt dat daer in exces is / ende dat den voorseyden koophandel daer door gheincommodeert wordt / sal men ten eersten aensoecke en requisitie die van d'eene oft van d'andere sijde gedaen sal worden / Commissarisen deputeren / om die te modereren ende te matighen by ghemeyn aduijs / in dien het kan gheschieden; sonder dat het bestandt daerom ghebroken sal zijn / soo sy niet en konnen veraccorderen.

X.

Indien daer eenighe sententien oft vonnissen ghegeuen waren gheweest tusschen persoonen van verscheyden partyen niet ghedefendeert 't zy in ciuile oft in criminele saken / die en sullen niet moghen gheexecuteert worden teghen de gecondamneerde persoonen / noch oock op hunne goeden / ghedurende het voorsept bestandt.

XI.

Brieuen van marque ende van represaille en sullen niet gheoctroyeert worden binnen den voorseyden tijdt / 't en zy met kennisse van sake / ende in dinghen daer 't selue is toegelaten by de Keyserlicke wetten ende constitutien / ende nae d'orden ghestelt by de selue.

XII.

Men sal niet moghen aen oft in komen noch stil blijuen in de hauens / bayen / playen / oft stranghen van de Landē d'een van d'ander met schepen eñ volck van oorloge in ghetal 't welck soude mōgen suspicie geuen / sonder consent eñ permissie van de gene onder de welcke de voor-

seyde havens/baeyen/playen/oft strangen zijn/'t en waer men aldaer gedreuen wierdt door tempeest/ oft oock daer toe ghedwonghen door noodt/ ende om eenighe perijckelen der zee t'ontgaen.

XIII.

De ghene op de welcke de goeden zijn aengheslaghen oft gheconfiskeert ter oorsake van d'oorloghe/ oft hunne erfghenamen/ ende actie daer toe hebbende/ sullen de selue goeden ghenieten gedurende dit bestandt/ ende de possessie daer van aennemen uyt hunne eygene authoriteyt/ ende uyt kracht van't teghenwoordich tractaet/ sonder dat hen van noode sal zijn te hebben recoers aen de iustitie: niet teghenstaende alle incorporatien voor de fiske/ verpandinghen/ ghiften daer van ghedaen/ tractaten/ accorden/ ende transactien/ ende wat renonciatien souden moghen ghestelt zijn in deselue transactien/ om uyt een ghedeelte van de voorseyde goeden te sluyten de ghene dien sy behooren toe te komen: met laste nochtans/ dat sy van de selue niet en sullen moghen disponeren/ noch die belasten noch verminderen binnen den tijdt van 't selue ghenieт ende gebruyck/ 't en waer sy daer van verkregen hadden consent van de voorseyde Heeren Eertshertoghen oft Staten.

XIIII.

Het welck oock stede grijpen sal ten profijte der erfghenamen van wijlen den Heere Prince van Oranien/ sonderlingh ten respecte van't recht dat sy hebben in de Salinen des Graefschaps van Borgondien/ die hen sullen weder ghegheuen worden/ met de bosschen daer aen klevende. Ende aengaende het proces van Chastelbelin/

't welck

't welck begonst is in't leuen van den seluen wijsen Heere
Prince van Oranien in't Parlement van Mechelē tegen
den Procureur generael van den Catholijcken Koninck /
belouen de voorseyde Heeren Ertshertoghen ter goeder
trouwen / hen daer te doen recht doen binnen een iaer
nae 't vervolch dat by hen sal wesen ghedaen / sonder ee-
nich uytstel / ende dat in alle gherechticheydt ende recht-
sinnicheyt.

XV.

Indien de fiske eenighe gheconfiskeerde goeden heeft
doen verkoopen van d'eene oft d'andere sijde / de ghene
dien sy behooren toe te komen uyt kracht van dit tegen-
woordich tractaet / sullen ghehouden zijn hen te con-
tenteren met den interest van den prijs teghen den pen-
ninck sestien/om daer af betaelt te worden alle iaren ghe-
durende dit bestandt / ter besorghinghe ende sollicitatie
van de gene die de voorseyde goeden besitten : andersins
sal't hen geoorloft zijn sulcks op den verkochten grondt
oft erue te verhalen.

XVI.

Maer soo de verkoopinghen by iustitie ghesciedt wa-
ren / om goede ende wettighe schulden der ghener dien de
voorseyde goeden pleghen toe te hooren voor de confisca-
tie / sal't hen gheoorloft wesen / oft hunnen erfghenamen/
ende actie daer toe hebbende / de selue wederom t'hen-
waerts te nemen / midts betalende den prijs binnen een
iaer / te rekenen van den dach van't teghenwoordich
tractaet / nae welcken tijdt sy daer toe niet meer ontfan-
ghen en sullen worden : ende de voorseyde wedernemin-
ghe ende verkoopinghe by hen ghedaen wesende / sullen

 sy

sy daer mede moghen doen wat hen goedt duncken sal/ sonder daerom eenich ander consent te moeten verwerven.

XVII.

Nochtans en verstaet men niet dat dese wedernemiinge plaetse sal hebben ten respecte van de huysen ghelegen in de steden/ende tot deser oorsake verkocht om het groot onghemack ende merckelicke schade die de verkrijgers daer af souden hebben door de veranderingen ende reparatien die sy in de voorseyde huysen mochten ghedaen hebben/ waer af de liquidatie te lanck ende te swaer soude wesen.

XVIII.

Ende aengaende de reparatien ende verbeteringhen ghedaen aen andere verkochte goeden/ van de welcke de herkoopinghe gheoorloft is: indien sy gheeyscht worden/ soo sullen d'ordinarise rechters daer recht in doen met kennisse van sake/ blijvende den grondt ende erve verbonden voor de somme daer op de verbeteringhen sullen gheliquideert worden; sonder dat het nochtans den kooperen gheoorloft sal wesen te ghebruycken het recht van retentie/ om daer van betaelt ende voldaen te zijn.

XIX.

Indien daer eenighe fortificatien ende publijcke wercken ghemaeckt zijn over d'eene oft d'andere sijde met consent ende authoriteyt der Overheydt in plaetsen die men wederom leveren moet door het tegenwoordich tractaet/ sullen d'eyghenaers ghehouden zijn hen te vreden te houden met de schattinghe die ghedaen sal worden by d'ordina-

dina-

dinarise rechters soo wel van de selve plaetsen als van de jurisdictie die sy daer hadden / 't en zy dat de partijen daer in 't samen accorderen met onderlinghe bewillinghe.

XX.

Aengaende de goeden van kercken / collegien / ende andere devote ende pieuse plaetsen gheleghen in de vereenighde provincien / de welcke waren leden dependerende van de kercken / beneficien / ende collegien die onder de ghehoorsaemheydt der Eertshertoghen zijn / het ghene dat niet verkocht en is voor date van den eersten dach Januarij 1607. sal hen wederom ghegheven worden / ende sullen daer oock wederom in komen uyt hunne eyghene authoriteyt / sonder behulp van justitie / om de selve te ghenieten binnen den tijdt des bestandts / sonder daer af te moghen disponeren / ghelijck hier boven gheseyt is: maer belanghende de ghene die verkocht zijn voor den voorseyden tijdt / oft in betalinghe ghegheven door de Staten van eenighe van de Provincien / sal hen de rente van den prijs teghen den penninck sestien iaerlicks betaelt worden van de Provincie die de voorseyde verkoopinghe ghedaen / oft de voorseyde goeden in betalinghe ghegheven sal hebben; ende oock alsoo gheassigneert worden / dat sy daer af moghen versekert wesen. Het selve sal oock gedaen ende onderhouden worden over de syde van de voorseyde Heeren Eertshertoghen.

XXI.

De ghene dien men de geconfiskeerde goeden moet wederom geven / en sullen niet gehoudē wesen te betalen den ach-

achterstel van de renten/ lasten/ ende debuoiren specialick gheaffecteert ende gheassigneert op de selue goeden voor den tijdt dat sy die niet genoten en hebben : ende indien sy deshaluen vervolght oft ghequelt worden van d'eene oft d'andere sijde/ sullen sy daer af vry ende geabsolueert weerom ghesonden worden.

XXII.

Men sal oock niet moghen pretenderen voor de goeden die verkocht oft gheaccordeert zijn om ghedijckt oft herdijckt te worden/ dan alleenlick de belastinghen daer in de besitters hen verbonden hebben by de tractaten daer op ghemaeckt met d'interesten van d'eerste penninghen/ soo daer eenighe ghegheuen zijn/ oock teghen den penninck 16. als bouen.

XXIII.

De vonnissen die ghegheuen zijn ten respecte van de gheconfiskeerde goeden ende rechten teghen partijen die de rechters erkent hebben/ ende wettelick ghedefendeert gheweest zijn/ sullen stadt grijpen : ende de ghecondanneerde en sallen niet ontfanghen worden om daer teghen te segghen/ dan by ordinarise middelen.

XXIIII.

De voorseyde Heeren Eertshertoghen ende Staten sullen committeren elck in hunnen regarde d'Officiers ende Magistraet tot administratie van iustitie ende policije in de steden ende stercke plaetsen die door het tegenwoor-

woordich tractaet den eygenaer wederom gegeven moeten worden/ om die te genieten binnen den tijdt des bestants.

XXV.

De geconfiskeerde meubelen ende de vruchten die ghevallen zijn voor 't besluyt van't teghenwoordich tractaet/ en sullen der restitutie niet onderworpen wesen.

XXVI.

De ongherealiseerde actien die by de voorseyde Heeren Eertshertoghen oft Staten zijn quijt ghescholden gheweest ten profijte van de particuliere schuldenaers voor date van den eersten Januarij 1607. blijven gheextingueert van d'eene ende van d'andere sijde.

XXVII.

Den tijdt die gheloopen heeft ghedurende d'oorloghe/ te beghinnen sedert het iaer van 1567. tot nu toe / en sal niet ghereekent worden om te causeren prescriptien tusschen de ghene die geweest zijn van verscheyden partijen.

XXVIII.

Die hen hebben vertrocken ghehadt in neutrale Landen gedurende d'oorloghe/ sullen d'effect van dit bestande oock genieten / ende moghen nederslaen daer 't hen goedt duncken sal / oock in hunne oude woonplaetsen / om aldaer in alle sekerheyt te woonen / onderhoudende de wetten van 't landt: sonder dat uyt oorsake van hunne wooninghe die sy nemen sullen / in wat plaetse dat het zy, hunne goeden sullen moghen aengheslaghen oft henlieden 't ghebruyck van dien benomen worden.

XXIX.

Gheene nieuwe sterckten en sullen ghedurende dit bestandt in dese Neder-landen moghen ghemaeckt worden van d'eene oft van d'andere sijde.

XXX.

De Heeren van 't huys van Nassouwe en sullen niet moghen vervolght noch gemolesteert worden/ gedurende dit bestandt in hunne persoonen oft goeden / 't zy voor de schulden gemaeckt by wijlen den Heere Prince van Oranien sedert het iaer 1567. tot sijn overlijden / oft oock voor de verloopen ghevallen durende d'aenslaginghe ende annotatie van de goeden die daer mede belast waren.

XXXI.

Soo verre eenige overtredinghe van het bestandt ghedaen wordt by eenighe particuliere / sonder bevel van de voorseyde Heeren Koninck/ Eertshertoghen/oft Staten / sal de schade gherepareert worden ter seluer plaetse daer d'overtredinghe ghescheidt sal zijn / in ghevalle dat sy daer ghekreghen worden ; oft wel ter plaetsen van hunne woonsteden : sonder dat sy elders sullen moghen vervolght worden aen hun lijf oft goedt / in wat maniere dat het oock waer. Noch en sal oock toeghelaten wesen te komen tot de wapenen / ende daerom het bestandt te breken : maer sal wel gheoorloft zijn in ghevalle van openbare weygheringhe van iustitie daer in te versien/ghelijck men gewoon is/ by brieuen van marque oft represaille.

XXXII.

Alle onteruinghen ende dispositien ghedaen in haet van d'oorloghe/zijn verklaert nul/ende als niet ghebeurt.

XXXIII.

D'ondersaten ende inwoonders van de Landen der voorseyder Heeren Eertshertoghen ende Staten / van wat qualiteyt oft condicie die moghen wesen / zijn verklaert bequaem om t'eruen d'eene aen d'andere / soo uyt kracht van testamente / als *ab intestato*, volghende de kostuy-

stuymen van de plaetsen. Ende soo eenighe erffenisse hier te voren waer ghevallen op iemanden van henlieden/ die sullen daer in ghemainteneert eñ geconserveert worden.

XXXIIII.

Alle ghevanghene van oorloghe sullen ontslagen worden van d'eene eñ d'andere sijde / sonder ransoen te betalē.

XXXV.

Ende ten eynde het teghenwoordich tractaet te beter onderhouden worde/ belouen respectiuelick de voorseyde Heeren Koninck / Eertshertoghen/ ende Staten de goede handt aen te houden / ende te wercke te stellen hunlieden machten eñ middelen/ elck in't sijn/ om te bevrijen de passagien/ ende de zeeen ende riuieren nauigabel/ seker ende ghebruyckelick te maken teghen alle incursien van ghemuytineerde/ zeerooуers/ piraten/ eñ geboefte; eñ indien men die kan vangen/ de selue scherpelick te doen straffen.

XXXVI.

Daerenbouen belouen sy niet te doen tegen eñ tot naedeel van dit teghenwoordich tractaet/ noch te gedooghen dat daer teghen iet gheschiede directelick oft indirectelick; ende soo suicks gebeurde / 't selue te doen reparerē sonder eenighe swaricheyt oft uytstel: verbindende hen tot onderhoudt van alle 't ghene dat voorseyt is respectiuelick/ selfs de voorseyde Heeren Koninck ende Eertshertoghen hunne naekomelinghen /ende tot bondicheydt van de selue verbindtenisse renoncerē alle wetten/ kostuymen /ende andere dinghen daer teghen strijdende.

XXXVII.

Dit tegenwoordich tractaet sal gheratificeert ende gheapprobeert worden by de voorseyde Heeren Koninck / Eertshertogen/ende Staten/ende 't bescheet van de ratifica-

ficatien der voorseyder Eertshertogen ende Staten by d'eene aen d'andere ouergeleuert worden in goede ende behoorlicke vorme binnen vier daghen: ende aengaende de ratificatie van den voorseyden Heer Koninck/ de voorseyde Eertshertoghen hebben beloofe ende sullen ghehouden wesen die te leueren in goede ende behoorlicke vorme binnen drij maenden/ ten eynde de voorseyde Heeren Staten/ hunne ondersaten ende inwoonders/ mogen met der daet in alle versekertheyt ghenieten de vruchten van dit teghenwoordich tractaet.

XXXVIII.

Het voorseyt tractaet sal ghepublicëert worden alom daer't behoort/ stracks nae de ratificatie van de voorseyde Eertshertoghen ende Staten/ cesserende van nu af alle acten van vijandtschap.

DON PHELIPE *por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdena, de Cordua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Oriẽtales y Occidẽtales Islas y tierra firme, del mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, y de Milan, Conde de Absburg, de Tirol, y de Barcelona, Señor de Viscaya, y de Molina, &c. Por quanto hauiendose mouido platica de paz, tregua larga, ò suspension de armas de muchos años por algunas personas bien intencionadas*

y deseosas del bien comun de la Christiandad, y particular-
mente de la quietud de los Estados y paysses baxos, para li-
bertarlos vna vez de la tan larga y perniciosa guerra, de
que se hallan trabajados tantos años ha, nuestros muy charos
y muy amados hermanos los Serenissimos Archiduques
ALBERTO y Doña ISABEL CLARA EVGENIA, Principes y
Señores soberanos proprietarios dellos, auiendo entẽdido que
por la parte de los Estados generales de las Prouincias vnidas
inclinauan à lo mismo, deseando, como han deseado siempre,
encaminar tan buena obra, ayan de algunos meses à esta par-
te cõsentido y offrescido tratar con ellos como y en qualidad,
de libres, y reconosciendoles por tales, dicha paz ò tregua lar-
ga, y para mejor encaminar el tratado principal, concerta-
do entresi vna suspension de armas de ocho meses, y que
tambien los dichos Serenissimos Archiduques auian prome-
tido que dentro de tantos meses darian y entregarian à los
dichos Estados generales nuestra confirmaciõ y aprobacion de
dicha suspension de armas en quanto la cosa nos puede tocar
baxo las obligaciones generales y particulares pertenescientes
à la guardia y obseruacion della: Nos auiendo ya confirma-
do y aprobado debaxo nuestra firma y sello la escritura entre
ellos concluyda y assentada de la suspension de armas arriua
declarada, como paresce por nuestra ratification despachada
en Madrid à 18. del mes de Setiembre del año proximo passado
de 1607. y porque es menester paraque se consiga el fruto que

ſe eſpera, de paſſar adelante en la dicha tratacion de vna buena paz, ò tregua de largos años, no queriendo que vn bien como eſte ſe dexe de encaminar, preferiendo à los de mas reſpetos y intereſſes que ſe puedan atraueſar, por grandes y graues que ſean, el ſeruicio de nueſtro Señor, y bien de la Chriſtiandad, y la quietud publica de los dichos Eſtados que deſte tratado ſe puede eſperar, ſiendo Dios ſeruido inſpirar à todos como puede, auemos en virtud de la preſente dado, y damos à los dichos Sereniſs. Archiduques nueſtros hermanos poder y facultad tan complida y baſtante como en tal caſo ſe requiere, paraque por nos y en nueſtro nõbre, y por el derecho que nos toca y perteneſce, puedan tratar, capitular, y aſſentar vna paz firme, eſtable, y duradera, ò vna tregua de largos años, con los dichos Eſtados generales de las Prouincias vnidas en qualidad y como teniendolas por payſes, Prouincias, y Eſtados libres, ſobre los quales nos no pretẽdemos nada, en caſo que la paz ſe concluya en la forma y manera que mejor les pareſciere, y con las condiciones que mas conuenientes fueren; eſperando que ſeran tales, que ſe conſiga el ſeruicio de nueſtro Señor, y bien de la Chriſtiãdad; y aſſi miſmo les damos la propria facultad paraque puedan ſoſtituyr eſte poder en vno, dos, ò mas diputados Comiſſarios, en tal numero que hallaren conuenir, paraque en nueſtro nombre y en el ſuyo puedan tratar y aſsẽtar la dicha paz ò tregua de largos años en la forma que conuiene, y declaramos y damos nueſtra fée y palabra

Real,

Real, que todo lo que fuere hecho, tratado, y concertado assi por los dichos Archiduques como por los Comissarios que nombrarẽ desde agora, lo loamos, ratificamos, consentimos y aprouamos, y lo tenemos por firme y valedero, y nos obligamos à estar y passar por ello como por cosa hecha en nuestro Real nombre, y con nuestra authoridad, y lo cõpliremos pũtualmente sin falta ny diminucion alguna, y iuntamẽte nos obligamos à que ratificaremos y aprobaremos en especial forma con las fuerças, iuramentos, y demas requisitos necessarios que en semejantes casos se acostumbrã hazer, la paz, ò tregua de largos años, que assi sera concluyda y assẽtada con los dichos poderes, paraque todo ello sea firme, valido, y estable agora y para siẽpre jamas. Pero declaramos que si el tratado principal de la paz, ò tregua larga de muchos años, en el qual se han de proponer y resoluer las pretenciones de ambas partes assi en materia de Religion como de todo lo demas no se concluyere, este poder y todo lo en esta escriptura referido ha de ser y sea de ningun valor y effeto, como si nunca se huuiera hecho, y que en virtud del no sea visto perdernos vn solo punto de nuestro derecho en virtud dello, ny le adquieran ny puedan adquirir las dichas Prouincias vnidas: sino que las cosas se guarden en quanto al derecho de entrãbas partes en el punto y estado que agora tienen, para poder cada vna dellas hazer lo que bien le estuuiere; y para firmeza dello mandamos despachar la presente firmada de nuestra mano, y sellada con nuestro

sello;

sello. Dado en Madrid à 10. de Henero de mil y seiscientos y ocho años, firmado, Yo el Rey: mas à baxo esta escrito, Por mãdado del Rey nuestro Señor, y firmado, Andres de Prada: y son las dichas letras selladas con el sello de su Magestad.

ALBERT, & ISABEL CLARA EVGENIA Infante d'Espaigne, par la grace de Dieu Archiducqs d'Austrice, Ducqs de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant, &c. Contes de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoigne, de Thirol, Palatins, & de Haynnau, &c. Marquis du S. Empire de Rome, &c. à tous ceulx qui ces presentes verront salut. Comme pour sortir vnefois de ceste longue & pernicieuse guerre, dont (à nostre grand regret) les païs de pardeça se treuuent trauaillez & affligez passé tant d'annees, nostre Seigneur Dieu ait esté serui d'esmouuoir & inspirer quelques personnes bien intentionnees & desireuses du bien cõmun de la Chrestienté, à procurer & donner trace & ouuerture à vne paix, trefue lõgue, ou suspension d'armes de plusieurs annees, à fin de par là remettre vnefois lesdites prouinces en leur anciéne quietude, repos, splendeur, & prosperité, à la gloire de son saint nom, & consolation de tant despoures innocens gemissans soubs le faix de ladite guerre, à

quoy

quoy aussi treshault, tresexcellent, & trespuissant Prince le Roy nostre treshonoré Seigneur & frere, cõme Prince Catholique, & amateur de paix, s'est laissé non seulement induire pour aultant que la chose luy touche, mais aussi a par ses lettres signees de sa main & seellees de son seel en date du 18. de Septembre mil six cés & sept, fait la declaration que les Estats generaulx desdites Prouinces vnies ont desiré que lon traicteroit auec eulx cõme auec Prouinces libres, sur lesquelles sa Maiesté ne pretend rien, selon que desia auparauant nous auions fait de nostre part le mesme, pour ne retarder vn si bon œuure, ayant enoultre sa Maiesté promis qu'estãt le traicté de paix ou longue trefue acheué & conclu, icelle fera depescher tous actes & enseignemens necessaires pour l'accomplissement & execution de tout ce qu'aura esté accordé & arresté, à ce que en tout & par tout lesdits Estats ayent pleine & entiere satisfaction, en suite de quoy lon en seroit venu si auãt, que iceulx Estats generaulx des Prouinces vnies auroyent offert d'entrer en cõmunication, & pource designé le lieu de la Haye en Hollande, à fin qu'il nous pleust y enuoyer & faire comparoir nos deputez deuement instruicts & authorizez auant la fin de ce presẽt mois de Ian-

uier, pour auec ceulx à deputer de leur part semblablemét instruicts & authorisez communiquer et conferer nostre intention, et ioinctement entendre la leur, et sur tout regarder de prendre vne bonne & briefue resolution & conclusion de paix ou longue trefue; & pource que nous n'auons oncques eu aultre but et intention, que de faire cesser les maulx et inconueniens de ceste presente guerre par vne si sainte negociatiõ, en postposant, cõme auõs fait, toutes les cõsideratiõs que pourroyét militer au contraire, pour grandes et graues qu'elles soyent: SCAVOIR FAISONS, que voulãs y satisfaire, et en vertu aussi du pouuoir que sa Maiesté nous a baillé par ses lettres donnees en sa ville de Madrid le 10. dudit mois de Ianuier, et pour la bõne cognoissance qu'auõs des sens, vertus, prudence, et longue experience de nos treschers et feaulx, nostre Cousin Ambrosio Spinola, Marquis de Benaffro, Cheualier de l'ordre de la Toison d'or, du Conseil d'Estat, et de guerre de sa Maiesté, et Maistre de camp general de ses armees, &c. Messire Iean Richardot, Cheualier, Seigneur de Barly, de nostre Conseil d'Estat, Chef-President de nostre Conseil priué, &c. Iean de Mãcicidor, du Conseil, et Secretaire de guerre de sa Maiesté; Frere Iean

Iean Neyen, Commiſſaire general de l'Ordre de S. Frãçois en nos païs de pardeça;et Loys Verreyken, Cheualier, noſtre Audiẽcier et premier Secretaire, &c. nous confians entierement et à plein de leur leauté, preudhommie, ſuffisãce et diligence, auons iceulx cõmis, ordonné, et deputé, commettõs, ordõnons, et deputõs par ces preſẽtes, pour au nom de ſadite Maieſté et de nous ſe trouuer et aſſẽbler auec les perſõnages deputez ou à deputer par leſdits Eſtats generaux des Prouinces vnies garnis de pouuoir ſuffiſant audit lieu de la Haye en Hollãde, et illecq de la part de ſadite Maieſté et de nous traicter, cõclure, et accorder auec eulx cõme auec Eſtats libres, ſur leſquels ſadite Maieſté et nous ne pretẽdons rien, vne bonne et ſincere paix, ou treſue longue, ſoubs telles pactions et conditions qu'ils verront eſtre à faire pour la direction d' icelle paix ou treſue, de quelque poix, grandeur, et importance qu'elles ſoyent, tout ainſi et à la meſme forme et maniere comme nous meſmes pourrions faire en nos propres perſonnes : à quoy nous les authoriſons, et donnons tout plein pouuoir et authorité par ceſdites preſẽtes, jaçoit qu'il y euſt choſe qui requiſt mandement plus ſpecial que és preſẽtes n'eſt exprimé, promettans en foy et parol-

parolle de Princes souuerains, et soubs nostre honneur, & obligation de tous & singuliers nos biens presens et à venir, d'auoir aggreable, stable, et ferme, et inuiolablement obseruer, mesmes faire par sadite Maiesté solemnellement confirmer, ratifier, et approuuer tout ce que par nosdits Procureurs & Commissaires sera fait, traicté, conclu, et arresté en cest endroit, sans iamais y aller au contraire directement ou indirectement, mesmes des maintenant pour lors, que les choses dites seront faites & arrestees, nous les loüons, approuuons, et ratifions par cesdites presentes, & promettõs les loüer, approuuer, et ratifier en la plus ample et speciale forme que faire se peult, et doibt, pour la deüe obseruation, entretenement, et execution de tout ce qu'y sera fait, conclu, et arresté en vertu de cestuy nostre pouuoir. En tesmoing de ce nous auons signé cesdites presentes de nos noms, et y fait mettre nostre seel. Donné en nostre ville de Bruxelles le 27. iour de Ianuier l'an de grace mil six cens et huict, et estoit signé ALBERT, & ISABEL. Sur le repli est escript, Par les Archiducqs, & contresigné Prats, et seellé du grand seel de leurs Altezes en cire vermeille, pendant en double queüe de parchemin.

LES

LES ESTATS generaulx des païs bas vniz, à tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront salut. SCAVOIR FAISONS, qu'apres que les Serenissimes Princes ALBERT & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiducqs d'Austrice, &c. auoyent fait auec nous le 24. d'Apuril en l'an 1607. vne trefue & cessation d'armes pour huict mois en qualité & cõme tenans les païs vnis pour Estats, Prouinces, & païs libres, sur lesquels ils ne pretendent rien, laquelle trefue debuoit estre ratifiée auec pareille declaration par le tres hault, trespuissant, & tresexcellent Prince PHILIPPE le troisiesme Roy d'Espaigne, &c. en ce qui le pouuoit toucher, & ladite ratification & declaration à nous deliurée trois mois apres, ce que ledit Seigneur Roy a fait par ses lettres patentes du 18. de Septembre en la mesme année, & oultre ce donné ausdits Seigneurs Archiducqs pouuoir & procuration speciale le 10. de Ianuier 1608. pour tant en son nom comme aux leurs faire ce qu'ils iugeroyent conuenable pour paruenir à vne bonne paix, ou trefue à longues annees; en suite de laquelle procuration lesdits Seigneurs Archiducqs auroyent aussi par leurs lettres de procuration & commission du 27. du mesme mois de Ianuier nommé & deputé Commissaires pour en conferer & traicter esdits noms & qualitez; lesquels au mois de Feburier dudit an estans venus en la Haye pour entrer audite besoigne, furent par nous à la negociation d'vne perpetuelle & inuiolable paix commis quelques personnages & aultres de nostre assemblée: qui estans entré en besoigne, auoyent par diuerses fois continué la trefue faite; & s'estans sur la negociation de la paix par plusieurs fois assemblez, ils n'auroyent peu demeurer d'accord: au moyen dequoy les Seigneurs Ambassadeurs des Roys Treschrestien, & de la grande Bretaigne, des Princes Electeurs, Palatin, & de Brandenbourg, Marquis d'Ausbach & Landgraue de Hessen, enuoyez audit lieu par lesdits Seigneurs Roys & Princes pour aider à l'aduancement d'vn si bon œuure, voyans que les deputez estoyent prests de se separer, & rompre tout traicté, auroyent proposé vne trefue à longues annees à certaines condi-

conditions contenues en vn escript donné de leur part aux vns & aux aultres, auec priere & exhortation de s'y vouloir conformer; surquoy plusieurs aultres difficultez estans derechef suruenues, fut finalement par l'interuention & auec l'aduis des Seigneurs Ambassadeurs desdits Seigneurs Roys trouué bon, que lesdits Commissaires de part & d'aultre se trouueroyent en la ville d'Anuers ioinctement auec iceulx Seigneurs Ambassadeurs sur ladite negociation, auec plein pouuoir & procuration pour illecq finalement traicter & conclure sur ladite trefue: si est il, que pour ne rien obmettre de nostre part qui puisse tendre à l'assopissement ou cessation de la longue guerre, & soulagement des bons habitans des païs bas, pour la bonne cognoissance que nous auons des bonnes parties & longues experiences de Messire Guillaume Loys Conte de Nassauvv, Catzenellebogen, Vianden, Dietz, &c. Seigneur de Bilsteyn, Gouuerneur & Capitaine general de Frise, ville de Groeningen, & Ommelanden, Drente, &c. Messire VValraue, Seigneur de Brederode, Vianen, Viconte d'Vtrecht, Seigneur à Ameyden, Cloetingen, &c. des Sieurs Cornille de Gét, Seigneur de Loenen & Meynersvvijck, Viconte, & iuge de l'Empire, & de la ville de Niemegen; Messire Iean d'Oldenbarneuelt Cheualier, Seigneur de Tempel, Rodenrijs, &c. Aduocat, & garde du grand seel, chartres, & registres d' Hollande & VVestfrise; Messire Iaques de Malderee, Cheualier, Seigneur de Heyes, &c. Premier, & representant la noblesse aux Estats & Conseil de la Conté de Zelande; les Sieurs Gerard de Renesse, Seigneur vander Aa, de Streefkercken, Nieuvvleckerlant, &c. Gillius Hillama Docteur és droits, Conseillier ordinaire du Conseil de Frise, Iean Sloeth, Seigneur de Salick, Drossart du païs de Vollenhôo, & Chastellain de la Seigneurie de Cunder; & Abel Coëders de Helpen, Seigneur en Faen & Cantes; nous confians entierement de leur fidelité, sagesse, & experience, auons à iceulx ensemble, ou du moins sept d'eulx, si comme hors de chascune Prouince comparant en nostre assemblée vn, donné, & donnons par cestes plein pouuoir, authorité generale, & commandement special, pour auec les Commissaires desdits Seigneurs Roy d'Espaigne & Archiducqs de nostre

part & en nostre nom en la ville d'Anuers entrer en negociation, traicter, & conclure vne bonne, ferme, & inuiolable trefue à longues années, ainsi qu'ils trouuerōt au plus grand seruice & seureté des païs bas vnis, leurs associez, les bons habitans d'iceulx, & aultres interessez en ladite longue guerre conuenir; et auons promis, & promettons par cestes de bonne foy, & soubs l'obligation de nous, & de nos successeurs, en general & en particulier, pour tousiours, de tenir pour bon, ferme, & vallable ce qui par nosdits deputez touchant ce sera accordé & conclu, le ratifier, & inuiolablement l'entretenir & faire entretenir, aussi l'accomplir & faire accomplir, sans y iamais cōtreuenir, ou souffrir qu'il y soit cōtreuenu en aulcune maniere. En tesmoing de ce auōs ceste fait parapher, seeller de nostre grand seel, & signer de nostre Greffier. Fait en la ville de Bergues sur le Zoom, le 22. iour du mois de Mars, l'an 1609. Est paraphé I. de Gendt v^t. Sur le repli est escript, Par ordonnance desdits Seigneurs des Estats generaulx, signé C. Aerssens, & seellé du grand seel desdits Seigneurs Estats en cire vermeille, pendant à double queüe de parchemin.

ALDVS ghedaen ende ghesloten in de stadt van Antwerpen den voorseyden neghensten Aprilis 1609. ende is geteeckent by de Heerē Ambassadeurs van den Alderchristelicksten Koninck / ende van Groot Bretanien / als middelaers / ende de ghedeputeerde van de Heeren Eertshertogen ende Staten.

PRIVILEGE.

LEVRS ALTEZES Sereniss. ont consenti & permis à Ioachim Trognesius, Imprimeur iuré en la ville d'Anuers, de pouuoir luy seul imprimer en langue Thioise les Articles de la Trefue conclue entre sa Maiesté, leurs Altezes, & les Estats des Prouinces vnies: defendans à tous aultres de n'imprimer ou contrefaire ni apporter es païs de pardeça lesdits Articles ailleurs imprimez, à peine de confiscation, & d'vn florin d'amende pour chascun exemplaire, ainsi comme plus amplement appert en l'Original, donné à Bruxelles, 24. d'Apuril, 1609. RICH. V.

Et au Conseil de Brabant D A M. V.

Par ordonnance de leurs Altezes Sereniss.

PRATS.